

«Suv-mo'jiza» tanloviga

UNGA RAHMIM KELDI

Men tanlovga hikoya yozib yuborishga qaror qildim. Uni tengdoshlarim o'qib, xulosa chiqarishsa, deyman.

Bir kuni kuchugim Olapar tovoqdagi suvini ichib, qolganini panjasi bilan turtib yubordi. Shu kundan boshlab unga suv bermay qo'ydim. Chunki u toza ichimlik suvini isrof qilgandi-da! Oxiri unga rahmim keldi. Tovog'iga toza suv quyib berdim. U shosha-pisha suvini icharkan, «rahmat» degandek menga qarab-qarab qo'ydi va qolganini asta ini tomon surdi. Qarang, jonivorlarga ham tushuntirsa, suvni qadrlash ekan.

Furqat KARIMOV,
Sirdaryo viloyati, Boyovut tumani

BAXTIMIZ QOMUSI

Mana bu rasmdagi men. Qo'limdagi bayroqni maktabimizdabo'lib o'tgan Konstitutsiyamizning 16 yilligi bayramida ko'tardim. Ustozimning aytishlaricha, bu hammamizning bayramimiz ekan. Chunki qonunlar avvalo biz uchun, barchamiz yaxshi yashashimiz uchun yozilar ekan.

Qonun-qoidalar nima uchun kerakligini maktabimiz nizomidagi qoidalardan ham yaxshi bilamiz. Ular bor joyda tartib-intizom bor. Shuning uchun biz bolalar qoidalarni bilib, rioya qilishimiz kerak. Maktabimiz rahbari Alisher aka Fatxullayev ham tartibli o'quvchilarni yaxshi ko'radilar. Men ham doim yaxshi bola bo'lishga harakat qilaman.

Mirahmad RIZAYEV,
Sobir Rahimov tumanidagi 22-maktabning 4-«B» sinf
o'quvchisi

2008-yil
8-dekabr
N:49
(66694)

Vatan yagonadir, Vatan bittadir!

Tong

YULDUZI

O'zbekiston Respublikasi bolalar va o'smirlar gazetasi

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqqan boshlagan

ISSN – 2010-6092

8-DEKABR – O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASI QABUL QILINGAN KUN

QOMUSLI EL – NOMUSLI EL

Xalqimizda «Qomusli el – nomusli el» degan ajoyib naql bor. Darhaqiqat, qonun ustuvor bo'lgan har qanday jamiyatda insonlarning erki, ozodligi, farovonligi to'la ta'minlanishi tayin. Bizning huquq va burchlarimizni o'zida to'la mujassam etgan qomusimiz ham bugungi kunda har bir fuqaro uchun dasturilamal bo'lib xizmat qilmoqda. U orqali biz o'zimizning huquq va burchlarimizni yaqqol anglayapmiz.

Shu munosabat bilan maktabimizda Konstitutsiyamiz qabul qilinganligining 16 yilligiga bag'ishlangan «Qomusimiz – baxtimiz», «Zakovatli yoshlar», «Baxtimiz poydevori», «O'z huquqingizni bilasizmi?», «Kitoblarda hayot ko'zgusi» mavzularida sinflararo tadbirlar o'tkazdik.

Ayniqsa, maktabimizning 9-«A» va 9-«B» sinflari o'rtasida o'tkazilgan «Siz qonunni bilasizmi?» nomli bilimdonlar bahsi ko'pchilikka manzur bo'ldi.

Bir so'z bilan aytganda, har bir tadbir orqali o'quvchilarimiz o'z huquq va burchlarini yana-da chuqurroq anglab borishyapti.

Mavlaxon BOBOXONOV,
Namangan viloyati, Yangiqo'rg'on tumanidagi 27-maktabning ma'naviy va ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari

Respublikadagi tengdoshlarim hayotiga oid yangiliklardan boxabar bo'laman, sevimli adiblarimizning yangi asarlarini birinchilardan bo'lib o'qiyman, «Quvnoq tanaffus»dagi hangomalarni o'qib, vaqtimni chog' o'tkazaman

DESANGIZ,
TEZROQ «TONG YULDUZI»GA
OBUNA BO'LING!

Nashr ko'rsatkichimiz: 198

Bobolaring qo'li duoda,

Farzandlaring boldayin laziz

Ko'ksing baland, misli tog', yurtim.

Mevalaring, bag'ri bog' yurtim

Ayyomlaring muborak bo'lsin!

BOLALAR DUNYOSI ROST DUNYO

Aziz bolajonlar! Siz uchun bir-biridan mazmunli she'rlar-u hikoyalar

yo'zadigan bolalar shoirlarini yaxshi tanisiz-a? Ha, ular bizning maktabda mehmon bo'lishgan, ajoyib uchrashuvlar qilishgan, deysizmi? Ana shu bolajon ijodkorlarimiz siz uchun qanday asarlar yozish

kerak va sizni nimalar qiziqtirishini o'zaro maslahatlashib olishini bilasizmi? O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasida Bolalar adabiyoti kengashining ana shunday yig'ilishi bo'lib o'tdi. Unda o'sha maktabingizdagi uchrashuvga kelgan Tursunboy Adashboyev, Safo Matjon, Rustam Musurmon, Kavsar Turdiyeva, Abdurahmon Akbar, To'liqin Hayit, Dilshod Rajab kabi ijodkorlar ishtirok etishdi. Ular shu vaqtgacha bo'lgan bolalar adabiyoti masalalarini muhokama qilishar ekan, Tursunboy Adashboyev bolalar dunyosi rost dunyo ekanini va bu dunyo adabiyotida faqat ro'y-rost, beg'ubor tuyg'ular bilan ijod qilmoqlik kerakligini ta'kidladilar.

MENGA DASTXAT QO'YIB BERING...

Siz ham o'zingiz sevib o'qiydigan asar yozuvchisiga dastxat qo'ydirib olishni istasangiz kerak?! Yangiyo'l tumanidagi 23-maktab o'quvchilarining bu orzulari amalga oshdi.

Bu maktabda «Tong yulduzi» kunlari davom etdi. O'quvchilarning aytishlaricha, ular bu yili gazetamizga har yilgidan ko'proq nusxada obuna bo'lishibdi. Bolalar shoiri Abdurahmon Akbar shu maktabda tahsil olgan ekan. Uchrashuvda o'quvchilar shoirning she'rlaridan bahramand bo'lishdi. O'zlari she'r mashq qilib turadigan o'quvchilar ham talaygina ekan. Ular ham o'z she'rlaridan o'qib berishdi. Va ijodkorlarning bergan sovg'alaridan mamnun bo'lishdi. Axir kitob va gazeta-jurnaldan yaxshiroq sovg'a bormi? Maktab direktori Yoqubjon Soibnazarov tadbirga yakun yasas ekan, o'quvchilar bunday maroqli uchrashuvlarni yaxshi ko'rishlarini ta'kidladi.

BIZDA HAM UCHRASHUV

Shahrimizning Sobir Rahimov tumanidagi 111-maktab o'quvchilari yuqoridagilarni o'qib, «Bizning maktabda ham uchrashuv bo'ldi», deyishayotgan bo'lsa kerak? Ha, bu maktabda milliy «Tilga e'tibor – elga e'tibor» nomli va qomusimizga atalgan tadbir bo'lib o'tdi. Bayramda Tursunboy Adashboyev, Rustam Musurmon, To'liqin Hayit kabi ijodkorlar ham ishtirok etishdi. Unda rosa bayram qizg'in bo'libdi-da, desangiz, adashmaysiz. O'quvchilar o'zlari tayyorlab qo'yishgan sahna ko'rinishlari-yu turli

chiqishlari bilan mehmonlarni xushnud etishdi. So'ng, mazza qilib yozuvchi shoirlarimizning ijodlarini tinglashdi. Bu tadbirlardan to'liqlanib, bizning maktabda ham uchrashuv bo'lsin desangiz, marhamat!

«Tong yulduzi» har bir maktabga kirib borsin!

O'z muxbirimiz

BIR MAKTABGA 120 TA «TONG YULDUZI»

Tahririyatimiz xodimlari «Tong yulduzi»ni respublikamizning qaysi hududidagi o'quvchilar ko'proq o'qib, kuzatib borishi bilan qiziqib ko'rdi. Ma'lumotlar shuni ko'rsatdiki, Samarqand viloyati o'quvchilari boshqa viloyatlardagi tengdoshlariga qaraganda, bizning gazetaga obuna bo'lishda peshqadam ekanlar. Zero, mazkur yilda samarqandlik o'g'il-qizlarning o'n ikki mingdan ziyodi gazetamizga obuna bo'lishgan. Undan keyingi pog'onani Farg'ona, Andijon va namanganlik o'quvchilar egallab kelishgani ham tahsinga sazovor.

Shu munosabat bilan yaqinda gazetamiz xodimlari Samarqand viloyati bo'ylab ijodiy safarda bo'lib qaytishdi.

Bu yerda biz viloyat va Urgut tumani yoshlarining gazetamizga bo'lgan qiziqishlari va mehlari o'zgacha ekanligiga amin bo'ldik. Buni o'tgan mavsumda tuman o'quvchilarining ikki mingdan ziyodi «Tong yulduzi»ga obuna bo'lganliklaridan ham bilsa bo'ladi. Shuningdek, bu yerdagi o'quvchilar uchun yaratilgan imkoniyatlar, shart-sharoitlarni ko'rib quvondik. Quvonmay bo'ladingi, bundan bir necha yillar oldin qishloq joylarida zamonaviy maktablar qurilishini, o'quvchilari esa internet orqali dunyo bolalari bilan muloqot qilishini kim ham xayoliga keltiribdi...

Tuman Xalq ta'limi bo'limi rahbari Qunduz aka Asqarovning amalga oshirilayotgan ishlar haqida to'liqlanib gapirishi barchamizni zavqlantirdi:

–Bugungi kunda tumanimizda 136 ta maktab mavjud bo'lib, ularda 89 mingga yaqin o'quvchi ta'lim olmoqda. «2004-2009 -yillarda maktab ta'limini rivojlantirish Davlat umummilliy dasturiga» asosan tumanimizda ham keng qamrovli ishlar olib borilmoqda. Mazkur yilga kelib dasturga binoan 77 ta maktab kapital rekonstruksiya, kapital ta'mir va joriy ta'mirdan chiqarildi. Kelgusi yilda bu ko'rsatkichni 99 taga yetkazishni rejalashtiryapmiz. Hozirda qolgan 22 ta maktabda qurilish va ta'mirlash ishlari boshlab yuborilgan. 2011-yilga qadar qolgan barcha maktablarda ham ta'mirlash ishlari o'z nihoyasiga yetadi. Tumanimizdagi har bir o'quvchi hozirda yoshlarning sevimli nashri bo'lgan «Tong yulduzi» gazetasini muntazam o'qib boradi. «Obuna – 2009»da ham o'quvchilarimiz faol ishtirok etib kelmoqda. Noyabr oyi ma'lumotlariga ko'ra, mingdan ortiq o'quvchimiz obuna bo'lib ulgurishdi. Kelasi yil ko'rsatkichlarimiz yana-da yaxshi bo'lishi aniq.

Tumandagi Alisher Eshboyev direktorlik qilayotgan birgina 84-umumta'lim maktabining 120 ga yaqin o'quvchisi «Tong yulduzi»ga obuna bo'lganligini eshitib, yana-da quvondik. 54-maktab o'quvchilari ham bu borada juda faol ekanlar. Yil yakunigacha bu ko'rsatkichlar yana o'sishi tabiiy.

Ochil aka Rahmatov boshchilik qilayotgan tuman o'quvchilar ijodiyot markazi yoshlari ham obunani tashkil etishda yaxshi natijalar ko'rsatishmoqda. Bugungi kunda 23 yo'nalish bo'yicha faoliyat yuritayotgan markazda 3994 o'quvchiga 113 nafar ustozlar ta'lim-tarbiya berib kelmoqdalar. Markazning asosiy yo'nalishlari – xalq amalay-milliy san'ati, zardo'zlik, kashtachilik va hunarmandchilik bo'yicha tuman yoshlari viloyat va respublika ko'rik-tanlovlari munosib ishtirok etib, faxrli o'rinlarga sazovor bo'lmoqdalar. 2007-yilda «Xalq hunarmandchiligi» respublika ko'rik-tanlovida zardo'zlik yo'nalishi bo'yicha tuman o'quvchilari birinchi o'rinni qo'lga kiritishdi.

Xullas, safardan katta taassurotlar, ko'plab ma'lumotlar bilan qaytdik. Samarqandlik o'g'il-qizlarning ibratli ishlari haqida ko'plab ma'lumotlarga ega bo'ldik. Gazetamizning navbatdagi sonlarida ular haqidagi qiziqarli maqolalar berib borishni rejalashtirib qo'ydik.

Sherali NAMOZOV

SEHRILI

(Hikoya)

Sharofat opani to'satdan maktabga ishga chaqirib qolishdi.

Ona mudira bilan gaplashib, o'g'illarini dala bog'chasiga joylashtirdi. To'liqinjon o'rta guruhga, Erkinjan esa yasli guruhga qatnay boshladi.

Erkinjon chaqaloqligidan nimjon, shuning uchunmi, salga injiqlanaverar, akasidan sira ajralmas edi.

Bir kuni bog'chada sochlari yoyiq, katta charm g'ilof ko'targan ko'zoynakli opa paydo bo'ldi. Tarbiyachi Fotima opa «Bundan buyon har seshanba kuni musiqa mashg'uloti o'tasizlar. Klara opangiz sizlarga kuy, qo'shiq o'rgatadi», deb qoldi. Ukasini tizzasida olib o'tirgan To'liqinjon bu asobni faqat televizorda ko'rgan, ovozi qanaqaligini bilmaydi.

Bolalarning ko'zlari chaqnab, qilt etmay o'tirishar, Erkinjon begonasirab battar akasining pinjiga tiqilar edi.

Klara opa qalin tasmani boshidan kirgazib, «Andijon polka»ga chaldi. Devorlari yoriq, eski, zax xonaga jon kirdi. Opa hammani raqsga taklif etdi.

To'liqinjon kelasi seshanbani sabrsizlik bilan kutdi. Egnida qop-qora uzun ko'yalak, yumaloq yuzli opa va uning sehrli ovoz taratuvchi asbobi To'liqinjonning sira ko'z o'ngidan ketmay qoldi.

Kuzning iliq seshanba kuni.

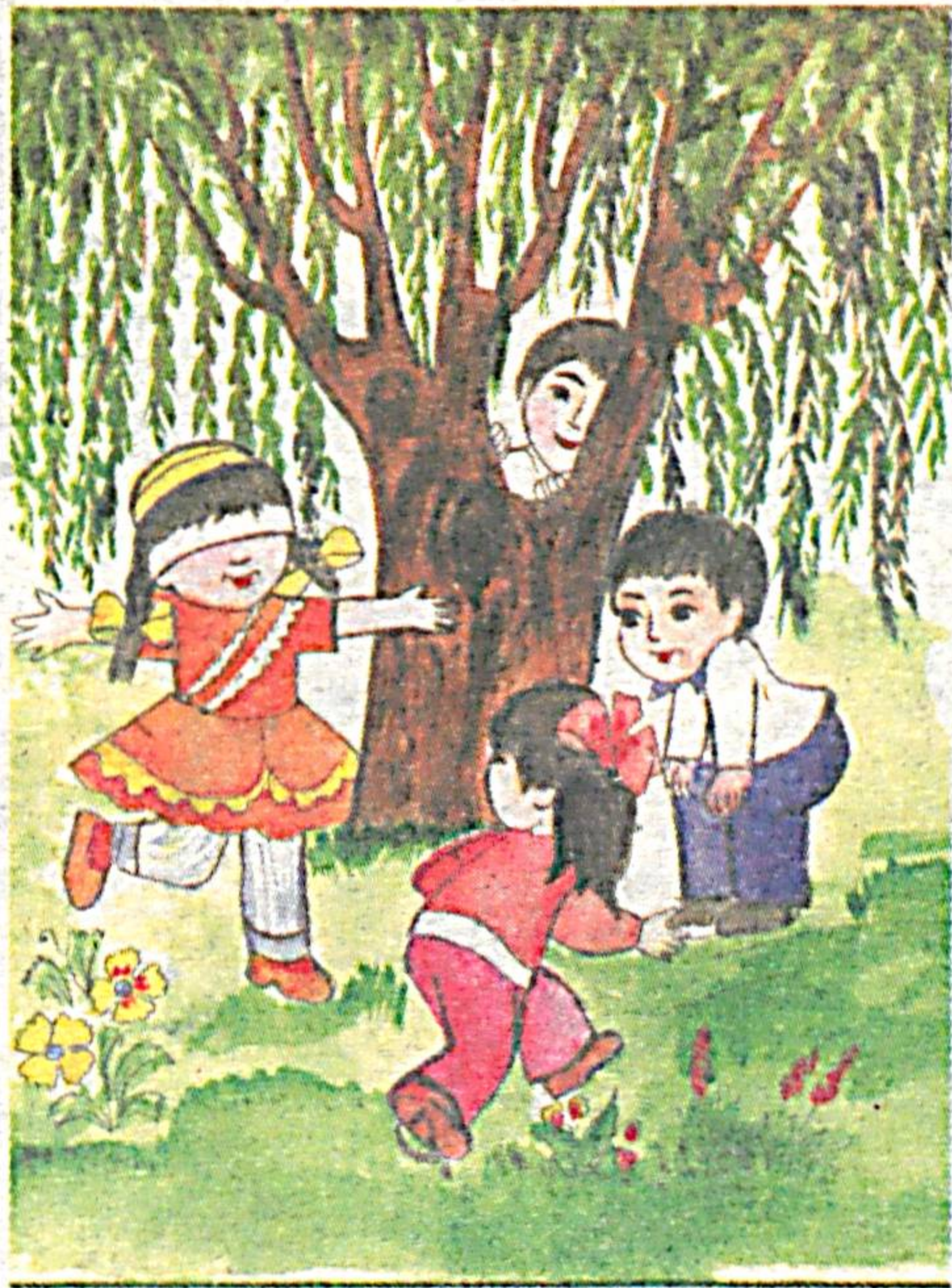
Bolalar kursilarni peshayvonga tashidilar. Aslida dala shiyponi bog'cha vazifasini o'tar, oshpaz, farrosh xolalar paxta terimida. Barcha yumush Fotima opaning zimmasida. O'n-o'n besh bola bir xonada ham ovqatlanadi, ham uxlaydi. Qo'li siniq, sochi patak qo'g'irchoq.

Yosh muxbirlar yozadilar

OLTI BO'LIM
KITOBIM

Olti bo'lim kitobim,
Yigirma olti bobim.
Bir yuz yigirma sakkiz,
Modda, qonun, odobim.
Bu – baxtnoma kitobi,
Yurt qomusi, oftobi,
Adolatning xitobi,
Bo'lgil mudom ustuvor.
Bu – istiqlol qomusi,
Vatanimning nomusi,
Ham mayog'i, yog'dusi,
Bo'lgil mudom ustuvor.
Humo qush bu – tinchligim,
Metindek jipsligim,
O'zbek davlatchiligim,
Bo'lgil mudom ustuvor.
Huquq, burch, qadr-qimmat,
Adolat buyuk ne'mat,
Mo'ydin bo'l oliyhimmat,
Qomusim bo'l ustuvor.

Mo'ydin **MATKARIMOV**,
Namangan viloyati, Pop
tumani

DOIM KAT YOZAMAN

Men «Tong yulduzi» gazetasini juda ham yaxshi ko'rib o'qiyman. Uning ijodkorlari bilan yaqindan tanishgim keladi. Doim maktub yozib turaman. Bu galgi xatimda gazetaga atab yozgan she'rimni ham yo'llamoqdaman.

Bolalikning nafis timsoli,
Beg'uborlik unda aks etar.
Xuddi oppoq orzu misoli,
Hayotimiz munavvar etar.

Bolalarning quvonchi-shoni,
Ko'ngillarga quvonch baxsh etar.
Gar o'qisa mo'ysafid odam,
Bolalikni unga eslatar.

Bunda bahor kabi musaffo,
Ufuradi yoshlik nafasi.
Kamalakning yetti rangidek,
Rango-rangdir har sahifasi.

Nur sochadi oftobga o'xshab,
Subhidamning zarrin yuzida.
Orzularim ushaldi mening,
Tahririyat «Tong yulduzi»da.

Abdulaziz MAMADALIYEV,
Andijon viloyati, Batiqchi tumani

TO'G'RI SO'Z
QUDRATI

Qadrli bolalar!
Bekatladi bugungi
shbatimiz mavzusi to'g'ri
so'zlash xususida
bo'lishiga nima deysiz?
Bu mavzu sizni ham
qiziqtirishi turgan gap,
chunki har kuni to'g'ri
so'zlab, ota-onangizni
xursand qilasisiz,
do'stlaringiz qalbiga
yo'l topa olasisiz.

Qani, ayting-chi, siz
ham biror marta yolg'on
gapirganmisiz? Sezib
turibman, gapirsangiz va
albatta, buning uchun
pushaymon bo'lgansiz. Chunki yolg'on gapning
umri qisqa. Birovni aldab, uni dog'da qoldirish
aslo yaramaydi. Zero, yolg'on fosh bo'lgach,
o'zingiz o'sal bo'lib qolasiz. Qani, ayting-chi,
bundan kimga foyda-yu kimga zarar?

Aziz farzandlarim, eng avvalo, hayotda halol
va pok yashashga o'rganmoq darkor. Buning
uchun doimo to'g'ri so'zlashga odatlangan
ma'qul. Siz bilim cho'qqisini puxta egallayotgan
bir paytda to'g'ri va yolg'onning farqiga borib,
uni bir-biridan ajrata olishingiz lozim, deb
hisoblayman. Agar buni o'z vaqtida uddalay
olmasangiz, o'zingizga qiyin bo'ladi. Zero, bir
kishiga yolg'on gapirsangiz, boshqalarga ham
shunday yo'l tutasiz. Bora-bora shunga ruju
qo'yib, yolg'on gap bilan ish bitirishga o'rganib
qolasiz. Bu esa sizni boshqalar nazarida beburd
qilib qo'yadi.

Aslida yolg'on gapirish juda oson. Aytaylik,
ota-onangizga maktabda olgan bahoingiz xususida
to'g'risini aytmaysiz. Yoki bo'lmasa, darsga
tayoqgarlik ko'rmay turib, uni zo'r bilaman, deb
og'iz ko'pirtirishga nima deysiz? Boringki,
tengdoshlaringizga qo'lingizdan hech vaqo
kelmasa ham, har qanday ishni do'ndiraman, deb
maqtanishga nima deysiz?

Balki yolg'on so'zlashdan shunchaki huzur
qilarsiz, o'zingizcha mag'rurlanib yurarsiz?
Ammo uni yaxshi bilingki, bunday nojo'ya xatti-
harakatning oxiri voy! Yolg'onning misi chiqqach,
sizga ishonmay qo'yishlarini xayolingizga
keltirganmisiz? Ana shundan so'ng, hatto to'g'ri
so'zga ham inonmaydiganlari topilib qolsa, ajab
emas. Afsuski, qancha urinmang, bir bor yolg'on
so'zlash ham atrofdagilar oldida yuzingizni shuvut
qilib qo'yadi.

Har bir o'g'il-qiz puxta bilim olib, hayotda o'z
o'rnini topgan holda komil inson bo'lishni orzu
qiladi. Chunki har biringizni yorqin istiqbol
kutmoqda. Kelajakning sinovlari esa bisyor. Uni
faqat to'g'ri so'zlab, yaxshi odamlardan o'rnak
olib bartaraf etish mumkin. Shuning uchun ushbu
dildagi gaplarim quloqlaringda bo'lsin:

To'g'ri so'z yurakka og'ir bota-da,
ammo mushkulni oson qiladi.

Kimnidir aldasang, seni aldovchilar ham
topiladi.

Yolg'on so'zlash bamisoli zahar yutish
kabi asoratli ekanligini ayrimlar o'z vaqtida
anglab yetishmaydi.

Yolg'on so'zlab, o'z haqligini uqtiradigan
kimsalarning umri behalovat kechadi.

Islom USMONOV

KONSTITUTSIYA — NIZOM DEGANI

Milliy qomusimizni qay darajada bilasiz? Biz darslarda Konstitutsiya haqida ko'p narsalarni bilib oldik. Jumladan, bu so'z lotincha «nizom, qoida» degan ma'noni anglatar ekan. O'qituvchimizning aytishlaricha, bugungi kunda har birimiz qonunlarni bilishimiz shart ekan. Chunki biz huquqiy-demokratik jamiyat barpo etmoqdamiz.

Konstitutsiyamizda biz o'quvchilarning manfaatlari ham o'z aksini topgan. Mening dugonam bu moddalarni yodlab olgan. Biz ham qomusimizni uqib olaylik.

Behruz AHMADOV,
Jondor tumanidagi 30-maktabning 9-sinf o'quvchisi

HUQUQDA BIZ BIRINCHI

Konstitutsiyamizda bizning huquqlarimiz bilan birga burchlarimiz ham yozib qo'yilgan ekan. Masalan, Vatan oldidagi fuqarolik va ota-onamiz uchun farzandlik burchimiz borligini unutmasligimiz kerak. Shuning uchun bizning maktabda huquq darsiga katta e'tibor beriladi. Va buning natijasi o'laroq, maktabimiz Adliya vazirligi tomonidan o'tkazilgan «Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasining 60 yilligi»ga bag'ishlangan tadbirida 1-o'rinni egalladi. Shundan so'ng yana-da bu fanga qiziqishimiz ortdi. Endi barchamiz Konstitutsiyamizni chuqurroq o'rganib olmoqchimiz.

Musharraf MUHAMMADIYEVA,
Buxoro shahridagi 34-maktabning 9-«A» sinf o'quvchisi

KUY

g'ildiraksiz vagonchalar
talash. Yog'ingarchilik
bo'lsa, tunuka pech
tutab, xonani achimsiq
hid bosadi...

Katta ko'cha tomondan Klara
opa ko'rindi. Birdan qiy-chuv
ko'tarildi. Fotima opaning «hay-hay»iga
qaramay,
bolalar
yog'och
panjaradan
sakra b,
musiqachining
jildiga yopishishdi.

Yaxshiyam To'lqinjon ukasini uxlatgan ekan, mazza qilib qo'shiq o'rganadigan bo'ldi.

Bolalar «Bulbulcham» qo'shig'i matnini avval takrorlashdi, keyin kuyga solib aytishdi. Birdan Fotima opa To'lqinjonni imlab chaqirdi. Bola o'zini ko'rmaganga solib, qo'shiq kuylayverdi. Musiqachi opaning nozik barmoqlari chiroyli yaltiroq tugmachalarni bosgani sayin kuy avjiga chiqaverdi.

Ichkaridan Erkinjonning yig'isi eshitildi. Hamma To'lqinjoniga qaradi. U cho'ntagidan barmoqdek so'rg'ich

chiqardi-da, ichkariga yugurdi. O'zini uxlaganga solib, ukasining yoniga cho'zildi. Erkinjon jajji qo'llari bilan akasining bo'ynidan achomlab, ko'zlarini yumdi.

To'lqinjon asta turib eshik tomon yo'naldi. Ukasi yana g'ingshidi. Akasi «obbolab» yana uxlatmoqchi bo'ldi, ammo Erkinjonning uyquasi o'chgan edi.

To'lqinjon uni opichlab deraza oldiga bordi. Ko'p o'tmay, musiqachi opa asbobini yelkasiga osib, yo'lga tushdi.

Kelasi seshanbani To'lqinjon sabrsizlik bilan kuta boshladi. Endi Erkinjon ancha sog'aygan, boshqa bolalardan begonasiramaydigan bo'ldi. Vaqt imillar, oldinda hali yakshanba, dushanba kunlari bor edi. To'lqinjon bahonada hafta kunlarini chalkashtirmaydigan bo'ldi.

Seshanba kuni nima uchundir Klara opa ko'rinnadi. Bolalar yog'och panjaraga qator tizilishib yo'l poylashdi. Ular har kuni «qachon musiqa bo'ladi», deya bog'chani boshlariga ko'tarishadi.

Bir kuni Fotima opa, musiqachi paxta terimida ekan, deb qoldi. Mavsum tugagach, kunlar sovib bog'cha yopildi...

To'lqinjonning maktabida musiqa darslari qiziqarli o'tadi. U yosh havaskorlar to'garagiga qatnaydi. O'zi ham doira, rubob asbobi yordamida kuylar chaladi.

Ammo bog'chadaga o'sha akardionning sirli ohangi sira qulog'idan ketmaydi.

Muhayyo TO'LAGANOVA

Maqsud Shayxzodaning 100 yilligiga

MANGULIKKA DAHLDOR

O'zbek adabiyoti tarixida shunday siymolar borki, ular o'zlarining salmoqli ijodi bilan hamisha barhayotdirlar. Benazir shoir, dramaturg, olim, tarjimon va mehribon ustoz Maqsud Shayxzoda ana shunday mangulikka dahldor insonlardan biridir.

Yaqinda bilim maskanimizda «Ona tili fani oyligi» munosabati bilan o'tkazilgan tadbir ana shu benazir ijodkor tavalludining 100 yilligiga bag'ishlandi. Unda ishtirok etgan 5-

9-sinf o'quvchilari M. Shayxzodaning hayoti va ijodiga oid sahna ko'rinishlari, ochiq darslar, insho va bayonlar, referatlar, bukletlar va devoriy gazetalar tanlovini o'tkazishdi.

Tadbirimizda Shayxontohur tumanidagi 38 ta maktabning ona tili o'qituvchilari qatnashishdi. Adib qalamiga mansub «Muqimiy», «Bahorda yomg'ir», «Muallimim», «Toshkentnoma» dostonidan parchalar yoddan o'qishdi, «Iskandar Zulqarnayn» ertak-dostonidan, «Mirzo Ulug'bek», «Jaloliddin Manguberdi» dramasidan, «O'rtoq Navoiyga» balladasi asosida tayyorlangan sahna ko'rinishlari yig'ilganlarda katta taassurot qoldirdi.

Maqsud Shayxzoda 1938-yildan qariyb umrining oxirigacha Nizomiy nomli Toshkent pedagogika institutida dars berdi, adabiyotshunos sifatida faoliyat olib bordi. U o'z ijodiy umrini sarhisob qilarkan: «Bu muqaddas vazifaga men ham o'rtqlarim qatorida bir qatra hissa qo'shgan bo'lsam, demak, dunyoda behuda yashamabman, deb hisoblashga haqqim bor...», deb yozgan edi. Shoir o'zi yozganidek, o'zbek adabiyotiga qatra emas, salmoqli hissa qo'shdi, desak xato bo'lmaydi. Tadbir so'ngida insholar, buklet va referatlar ko'rik-tanlovida g'olib chiqqan hamda fan oyligida faol ishtirok etgan o'quvchilarga «Faxriy yorliq» hamda esdalik sovg'alari bilan taqdirlandilar. Tadbirni tashkillashtirishda faollik ko'rsatgan ustozlarimiz Gulchehra opa Mirboboyeva hamda Lola opa Hidoyatovalarning sa'y-harakatlari ham e'tibordan chetda qolmadi. Shayxontohur tumani xalq ta'limi bo'limi ona tili fani uslubchisi Ra'no opa Ortiqova ular mehnatini alohida e'tirof etib, kelgusi ishlarida omadlar tiladilar.

Sarvinoz YOQUBJONOVA,

Shayxontohur tumanidagi 132-maktabning 7-«B» sinf o'quvchisi

«KAMALAK»NING YETTI JILOSI

qilinayotganliklaridan benihoya xursand edilar. Shu kuni o'quvchilar quvonchiga biz ham sherik bo'ldik.

Tadbirni Respublika «Kamalak» bolalar tashkiloti raisi o'rinbosari Kamola Xolmo'minova ochib berganlaridan so'ng, 10 yoshdan 14 yoshgacha bo'lgan maktab o'quvchilaridan 100 nafari «Kamalak» bolalar tashkilotiga a'zolikka qabul qilindilar. Faol a'zolari yosh iste'dod

Nasiba, Farhod va Shavkat Yunusobod tumanidagi 240-umumta'lim maktabida o'qir ekanlar. Bu a'lochi uch o'quvchi bilan Temuriylar tarixi Davlat muzeyida bo'lib o'tgan tadbirida tanishib oldik. Nasiba Halilovanning aytishicha,

«Kamalak» bolalar tashkilotining yetti yo'nalishi bo'lib, u 5-sinfda o'qiyotgan paytidayoq «Mehr-shafqat» yo'nalishi sardori etib saylangan ekan. Ikki yildan buyon «Iste'dod» yo'nalishi bo'yicha sardorlikni qo'ldan bermayotgan Nasibaga maktabdoshlari havas qilishlarini sezdik. Shundanmi, Nasibaning do'stlari bugun o'zlarini «Kamalak» bolalar tashkiloti safiga qabul

sohiblari «Anion» va «Sharqona» guruhlari o'z raqslari va qo'shiqlari bilan qutladilar. Ko'tarinki ruhda o'tkazilgan tadbirdan so'ng ishtirokchilar Temuriylar tarixi Davlat muzeyidagi qadimiy qo'lyozmalar, Temuriylar shajarasi va bugungi kunda ular tomonidan qoldirilgan boy ma'naviy meroslari bilan yaqindan tanishdilar.

GULYUZ

ENG ULUG' SO'Z

Bu Vatan ekanini yaxshi bilasiz-a? Ustozim shu mavzuda insho yozish vazifasini berganlarida, men Vatan haqida kitoblar o'qidim. Ishonasizmi, bobolarimiz bu muqaddas zaminga yuzlab go'zal ta'riflarni berishgan ekan. Men, ayniqsa, xalqimizning suyuqli shoiri Muhammad Yusufning «Rimni alishmasman bedapoyangga», deb yozgan satrlaridan ta'sirlandim. Chindan ham bizning yurtimiz go'zal, qadimiy va kelajagi porloqdir. Unda har kunimiz bayram.

Mana, milliy qomusimizning qabul qilinganiga ham o'n olti yil to'ldi. Asarlarda o'qiganimizday, ajdodlarimiz doim yurt ravnaqiga hissa qo'shishga intilib yashaganlar. Shuning uchun biz yoshlar ham «Ertaga insonlarga mening qanday nafim tegadi, buning uchun bugun harakat qilyapmanmi?» degan savolni o'ylab yashashimiz kerak. Bizning orzu-o'ylarimiz shu Vatan, uning ravnaqi bilan bog'liq bo'lmog'i kerak. Zero, insonning eng katta orzusi o'z yurtini doimo nurafshon ko'rish. Biz ana shunday orzular bilan tinch va osoyishta bilim olib, unib-o'smoqdamiz. Demak, biz baxtli bolalarmiz!

Osiyo XALILOVA,

Toshkent shahar, Chilonzor tumanidagi
178-maktabning 9-«B» sinf o'quvchisi

BILIMDON BOLANING YO'LI

Kitob o'qiyotgan bola men orzu qilgan hamda qalbinga eng yaqin boladir. Chunki kitob o'qishni odat qilgan bolaning, avvalo, vaqti behuda o'tmaydi. Ikkinchidan, uning bilimi ortib boradi. Bilimdon bolaning yo'li oydin, kelajagi porloq bo'lishiga ishonchim komil. Negaki, dunyoga dong taratgan yetuk insonlar ham bolalik paytidan kitob bilan oshno bo'lishgan-da!

Darsni tashlab qochadigan bola xuddi

yorig'likdan qochib, o'zini zulmatga uradigan ko'rshapalakka o'xshaydi.

Dangasalik xuddi bo'g'ma ilonga o'xshaydi. Bu ilon odamni emas, uning iste'dodini bo'g'adi.

O'ktam SULTONOV,
Xorazm viloyati, Hazorasp
tumanidagi
39-maktab o'qituvchisi

Mushtariy MAMA-JONOVA 1994-yil 1-dekabrda Toshkent viloyati, Yangiyo'l shahrida ziyolilar oilasida tug'ildi. Hozirda Yangiyo'l shahridagi 15-umumiy o'rta ta'lim maktabining 8-«A» sinf o'quvchisi. Adabiyotga o'zgacha mehr bergan Mushtariyning sevimli mashg'ulotlaridan biri Zulfiyaxonim, Abdulla Oripov, Erkin Vohidov, Muhammad Yusuf singari shoirlarning she'rlarini mutolaa qilish hisoblanadi. Quyida uning bugungi yoshlar kiyinish madaniyatiga oid maqolasi bilan tanishasiz.

XUNUK AYOLLAR
BO'LMAYDI

Fransuzlarda shunday gap bor: «Xunuk ayollar bo'lmaydi, faqatgina chiroyli bo'la olmagan ayollar bo'ladi». Aytaylik, siz unchalik go'zal emassiz, qaddiqomatingiz ham kelishmagan. Shunga qaramasdan did bilan kiyina olsangiz, bunday kamchiliklaringiz yopilib ketadi. Sharq ayollari o'zlarining nafosatleri, hayo va ibolari bilan g'arbliklardan ajralib turadilar. Milliy matolardan zamonaviy bichimda tikilgan qulay liboslar o'zbek qizlariga so'zsiz yarashadi.

Ayrimlar qimmatbaho kiyimlarga xaridor bo'lishadi. Ana shunday qimmat narxdagi kiyim kishiga yarashmasa, u faslga ham, boradigan yeringizga ham nomunosib bo'lsa, uning qimmatligi bir pul bo'lib qoladi. Masalan, mehmondorchilikka sport kiyimida borsangiz, garchi u qimmat bo'lsa-da, kulgili va erish tuyuladi. Shunday ekan, har bir kiyimni joyiga, o'rniga, sharoitga qarab tanlashning o'zi bir san'atdir. Millatimiz, elimiz bilan faxrlanib yashar ekanimiz, bunda kiyinish odobiga rioya qilishning, milliyligimizni yo'qotmaslikning o'zi katta ahamiyatga ega.

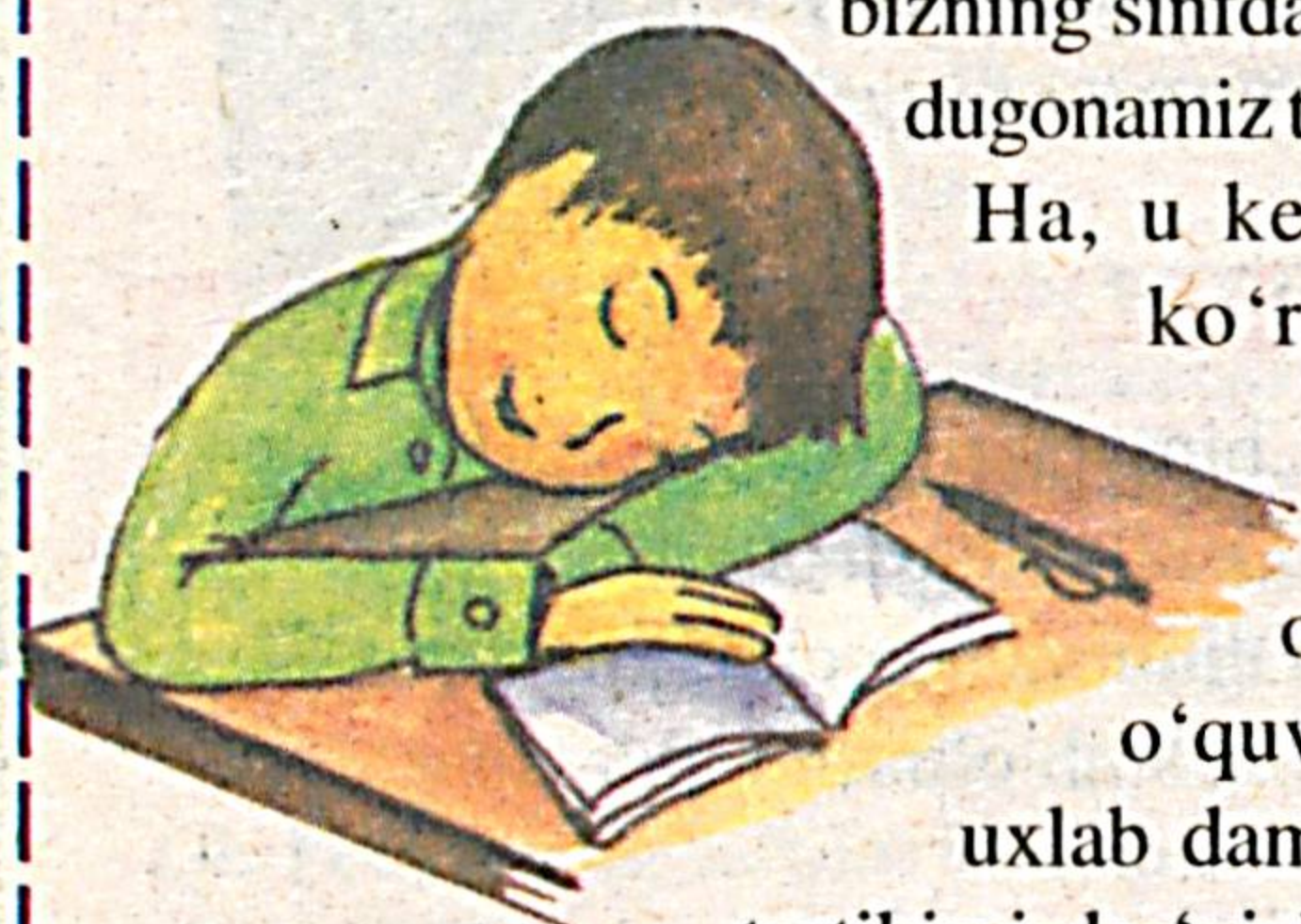
KUTILMAGAN QO'NG'IROQ

Ba'zan darslarning tugashi juda qiyin bo'lib ketadi-da! Hammamiz qachon tanaffus bo'lar ekan, deb soatga qarayveramiz. Chunki ba'zi darslar zerikarlilik tuyuladi. Lekin men ingliz tili darsida hecham tanaffus bo'lib, darsimiz tez tugab qolishini xohlamayman. Bu darsimiz qiziqarli o'tadi. Biz bir-birimiz bilan inglizcha so'zlashishga, mashqlarni kim birinchi bo'lib yechishga berilib ketamiz. So'ng, darsning qanday tugaganligini ham bilmay qolamiz. O'z-o'zidan qo'ng'iroq chalinib, birpasda tanaffus bo'lib qoladi. Qani endi, hamma darslar ham shunday soz o'tib, kutilmaganda tanaffus bo'lib qolaversa!

DARSDA UKLAMANG!

Bilasizmi, ba'zi o'quvchilar darsda uxlab o'tirishadi. Va tanaffus bo'lganini bilmay qolib, sinfdoshlariga kulgi bo'lishadi. Bir kun bizning sinfda shunday bo'ldi. Qarasak, bir dugonamiz tanaffusda uxlab o'tirgan ekan. Ha, u kechqurun soatlab televizor ko'rgan yoki dugonalar bilan gaplashib o'tirib kech uxlagan-da! Mana endi oqibatini ko'ring. Aslida biz o'quvchilar bir sutkada 7-8 soat uxlab dam olishimiz kerak ekan. Kun tartibimiz bo'yicha esa kechki 22:00da uyquga ketishimiz lozim. Kun tartibiga rioya qilib, darslarni tetik holda, tanaffusni esa sho'x-shodon o'tkazaylik!

Maftuna HAQBERDIYEVA, Shahlo IMOMOVA,
A.Navoiy nomidagi Respublika
Nafis san'at litseyi o'quvchilari

DO'STLARIM YANADA KO'PAYDI

Yaqinda hayotimda katta o'zgarish sodir bo'ldi. Men o'qishimni boshqa maktabda davom ettiradigan bo'ldim. Sinfdosh do'stlarimdan ayrilish juda og'ir bo'ldi. Oyijonim yangi maktabga borib direktordan: «Mening qizimni maktabingizga olasizmi?» deb, so'raganlarida: «Albatta olamiz», maktabimiz eshiklari aziz bolajonlar uchun hamisha ochiq. Agar a'lochi va odobli bo'lsa, eshiklarimizni yana-da kengroq ochamiz», deya menga qarab muloyim jilmayib qo'ydilar.

Meni 3-«F» sinfiga olib kirishdi. O'qituvchimiz Maysara Xalilovna iliq kutib oldilar. Men yangi sinfdoshlarim bilan tezda chiqishib keta olarmikanman, degan hadik bilan sinfga kirdim. Ustozimiz sinfimiz o'quvchilari juda ahil va inoqligini ta'kidlab, meni ham tezda do'stlashib ketishimga ishonch bildirdilar. Ular juda mehribon, talabchan, shu bilan birga, qattiqqo'l inson ekanlar. Maktabimiz ham juda chiroyli, ozoda, o'quvchilar uchun barcha sharoitlar yaratilgan. Sport zallari zamonaviy sport anjomlari bilan ta'minlangan. Menga, ayniqsa, kompyuter xonasi yoqdi. Darsdan keyin turli to'garaklar faoliyat ko'rsatadi. Sinfimizda a'lochi o'quvchilar ko'p. Bilimlarimizni sinab ko'rish maqsadida «Kim bilag'on?» tanlovini o'tkazamiz. O'qituvchimiz esa «hakamlik» qiladilar.

Xullas, har bir kunimiz qiziqarli o'tmoqda. Do'stlarim esa yanada ko'paydi. Men bundan juda xursandman.

Azizaxon MAHMUDOVA,
Toshkent shahar, Sirg'ali tumanidagi 322-maktabning
3-«F» sinf o'quvchisi

XANDALAR

O'qituvchi:

– Bolalar, bodring so'zi tuslanadimi, turlanadimi?

– Tuzlanadi, ustoz.

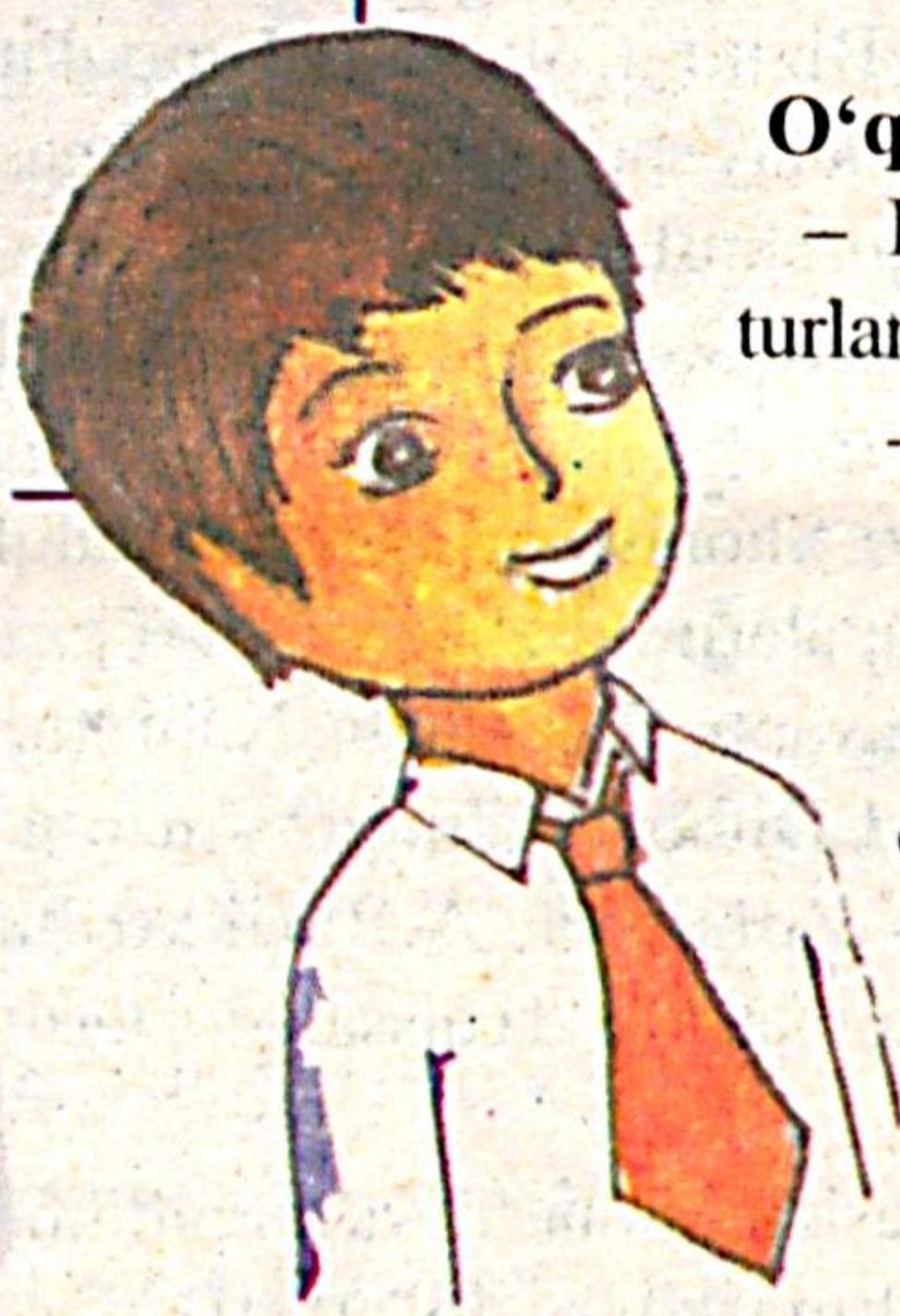
O'qituvchi:

– «Muhabbatxon, sen kitob o'qingmi?» gapidagi kesimni toping.

O'quvchi:

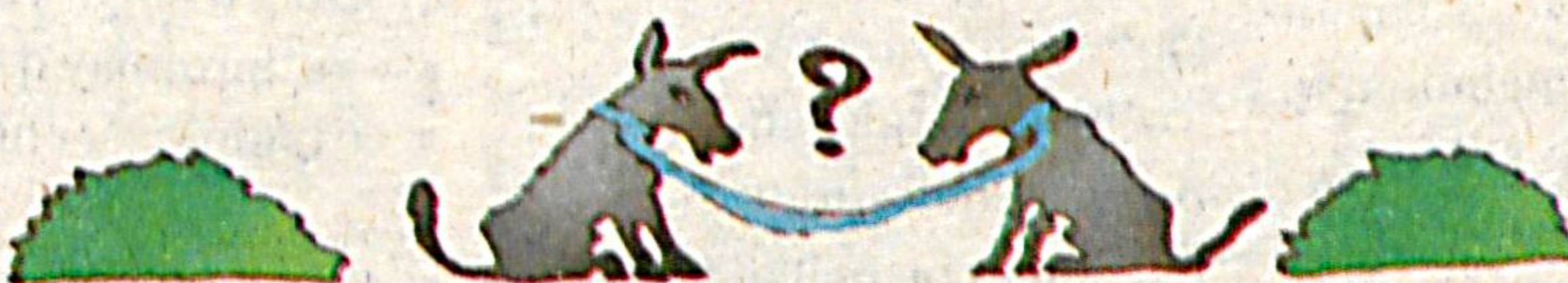
– Bu gapda kesim yo'q. Chunki men kitob o'qimadim-da...

Matluba MALLABOYEVA,
Namangan tumanidagi 41-umumta'lim maktabining
ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

UKALARIM

Ukalarim «shirindir»,
Har ishda-chi, epechildir.
Shashka o'ynashsa har on,
Qolib ketar pahlavon.
Zokirjon-chi, o'quvchi,
Botirjon-chi, a'lochi.
A'lo o'qib hamisha,
Xursand qilar Zokirjon.
Sho'xlik qilar Botirjon,
Ukalarim aqlli –
Bir-biridan bilimli.

Muxlisa HALIMOVA,
Qashqadaryo viloyati,
Kasbi tumanidagi
46-maktabning 9-sinf
o'quvchisi

YORDAM BERING!

Laylak kabi uchib tushdi,
Ushlasam, qo'lim uvushdi.
Kaftimda u tin oldi,
So'ngra, yo'qolib qoldi.

Shirin-shakar donasi,
Yeridir uning onasi.
Bargi yulduzchasimon,
Bir tatib ko'ring, mehmon!
Tovlanar g'ujum-g'ujum,
Bu meva nomi ...

Ekinzorni oralab,
Bug'doy donin saralab,
Ortvolib biqiniga,
Tashib ketar iniga.

Gulga qo'nib yayraydi,
G'o'ng'ir-g'o'ng'ir sayraydi.
Asalga ko'z olaytirsang,
Darhol nishin qayraydi.

Shahnoza G'ANIYEVA,
Uchtepa tumanidagi 116-maktabning
8-sinf o'quvchisi

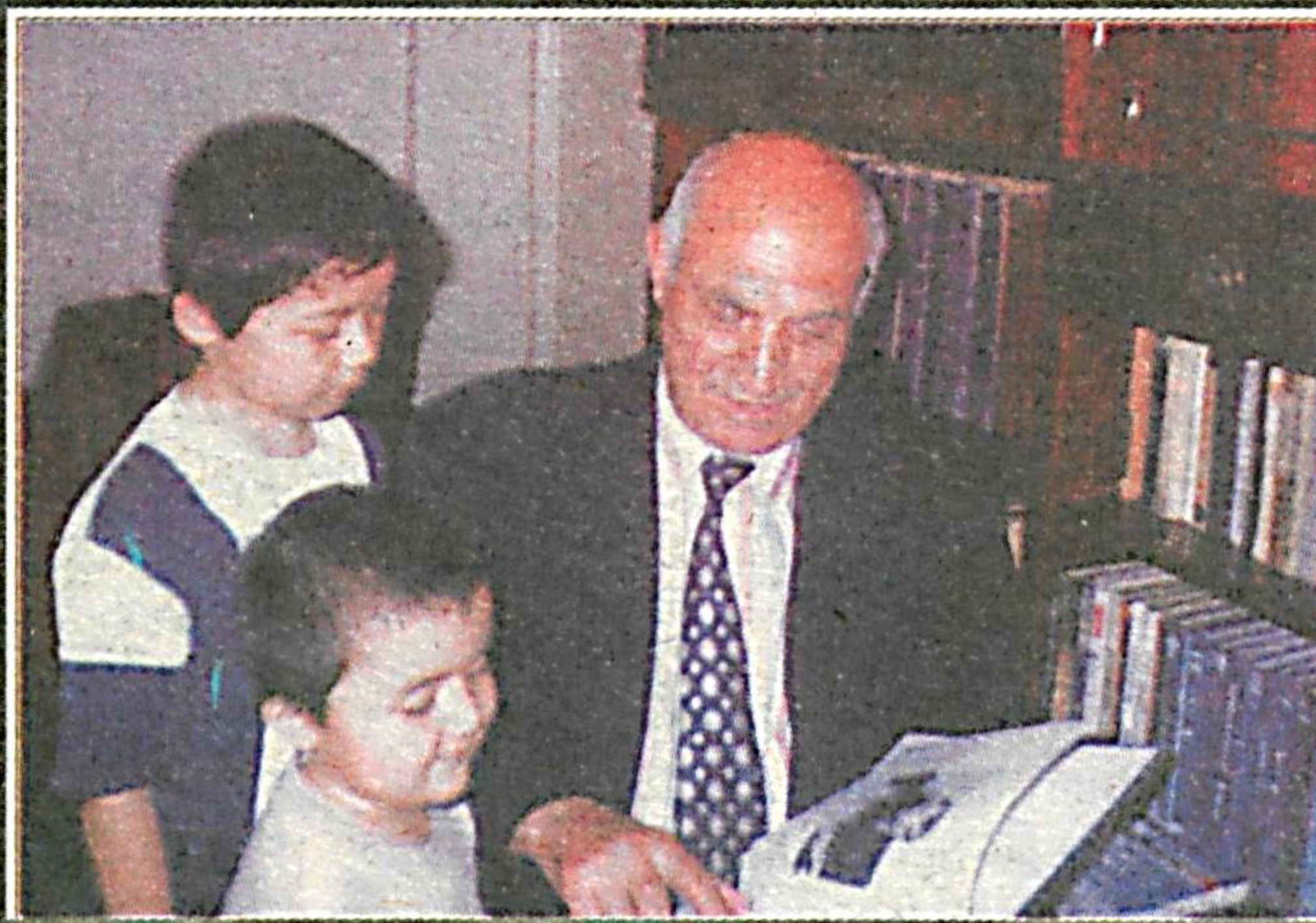
Maftuna RAHMONBEKOVA tayyorladi

**«TONG YULDUZI»
BIZNIKI**

Rasmlarga boy o'zi,
Boqib sira to'ymayman.
Ibratdir har bir so'zi
Uni o'qib o'ylayman.

Bor yangi sahifasi,
«Tanaffusda» o'qiymiz.
«Tong yulduzi» bizniki
Unga she'rlar to'qiymiz.

Manzura
ABDURASULOVA,
Andijon shahridagi
35-maktab o'quvchisi

Men jilg'aman-jilg'aman,
Daryo tomon chopaman.
Ulkan suvga qo'shilib,
O'z o'rminni topaman.

Shoir Fayzi Shohismoil 1938-yilda Gruziyaning Axalsixs tumanida tug'ilib, o'smirlik yillari Samarqandda o'tgan. Keyinchalik Toshkent viloyatining Yangiyo'l tumanida o'rta maktabni bitirib, Mirzo Ulug'bek nomidagi Milliy universitetning jurnalistika fakultetini tugatgach, «O'zbekiston ovozi», «Adolat» va «Ishonch» gazetalarida

YO'LINI BILAMAN

Qish bo'lmaslik yo'lini
Juda yaxshi bilaman.
Yoki qorli dalani
Ko'm-ko'k bahor qilaman.
Yashil shisha orqali
Atrofga boqsam bormi,
Ko'raman qish o'rinda
Yashnab turgan bahorni.

QUYMOQ POLVON

Oyijonim Botirga
Shirin quymoq pishirdi.
Men ham unga sherik bo'lib,
Bir chekkadan tushirdim.
Oyim bo'lsa «polvon» deb,
Botirni erkaladi.
Quymoqni men yedim-u,
Ukam qoshiq yaladi?!

YIG'LOQI BULUT

Chimyonning cho'qqisidan
Oshib o'tardi bulut.
Olinmay deb cho'qqiga
Shoshib o'tardi bulut.

Lekin ilinib qolib
Etaklari so'kildi.
Qo'ynidagi marvarid
Erga duv-duv to'kildi.

Qir-adirlar ustida
Bulut yig'ladi yum-yum,
Jarliklarning pastida
Jilg'a boshladi o'yin...

CHO'NTAK

Dastro'mol uchun Xolga
Biz cho'ntak tikib bersak,
To'ldirib yurar, qarang,
Cho'ntakka temir-tersak.

Cho'ntak kerak Ahmadga
Pista solib yurgani.
Rahmatga-chi, Rahmatga
Kir qo'lin yashirgani.

KOMILLIK TIMSOLI

O'zbek bolalar adabiyotini turfa gullardan tuzilgan guldastaga qiyos qilaman. Xususan, she'riyatdagi rang-baranglik. Masalan, Miraziz A'zam ijodiga xos bo'lgan falsafiy ruh, o'ychanlik Yo'ldosh Sulaymon va Safar Barnoyevlar qalamidan to'kilgan she'rlardagi vatanparvarlik g'oyalari, Anvar Obidjon asarlaridagi nim kosa ostiga yashirilgan dadil fikrlar shu guldastaga zeb bag'ishlaydi. Sulton Jabbor, Erkin Qambarlar bilan bir vaqtda adabiyotga kirib kelgan Fayzi Shohismoilning ijodiga xos kuzatuvchanlik, samimiylik boshqalardan ajralib turadi. Shoirning «Gulbahor» sarlavhali she'rida Ravshan ismli bolaning binafsha topib olishi qishloqdagi bolalarning hayrat va quvonchiga sababchi bo'ladi.

- Bitta ko'ray, - der biri,
- Bor ekan qanday siri?
- Islab ko'rsam maylimi?
- Ushlab ko'rsam maylimi?

Qo'ldan-qo'lga o'tdi gul,
Yo'ldan-yo'lga o'tdi gul.
Bir qishloqni bir kunda
Aylanib chiqdi butkul.

Yoki «Jilg'a» she'ridagi tasvirlar ta'sirchanligi bilan farq qiladi.

ishladi. «Jahon adabiyoti» jurnali tashkil etilgandan buyon mas'ul kotib vazifasini bajaryapti.

F.Shohismoilning tabiatan og'ir-bosiqqligi, kamtar va kamsuqumligi uning o'ziga ham, ijodiga ham fayz bag'ishlaydi. Ayniqsa, bolalar uchun yozgan asarlarida yuqoridagi fikrimizning isbotini ko'rasiz. U bo'lar-bo'lmasga nashriyotlar eshigini qoqmaydi. She'rlari maromiga yetmaguncha, gazeta va jumallarda chop etishga oshiqmaydi. Shoirning «Bizning olam», «Irmoqlar», «Yig'loqi bulut» singari bir talay she'riy to'plamlari nashr qilingan. O'ndan ortiq qo'shiqlariga Sh.Ramazonov, B.Umidjonov va A.Mansurov kabi taniqli san'atkorlar kuylar bastalashgan.

Bundan tashqari, Fayzi Shohismoil qardosh xalqlar adabiyotining yetuk namunalarini o'zbek tiliga o'g'irish borasida ham samarali ishlayapti. Chunonchi, Nabi Xazri, Madina Gulgun, Marvarid Dilbozi, Chingiz Ali o'g'li, S.Cheyz, S.Davlatov, V.Zolatuxa, A.Barikko kabi mualliflarning she'rlarini, roman hamda qissalarini tarjima qilgan.

Ijodkor tengdoshlari orasida kamtarlik va komillikning timsoliga aylangan zahmatkash do'stimiz Fayzi Shohismoilni 70 yoshi bilan qutlab, unga sihat-salamatlik tilaymiz.

Tursunboy ADASHBOYEV

Kavsar TURDIYEVA

YURING, HAVO OLAMIZ!

Baland uyning yuqori
Qavatida xonamiz.
Yalinamiz oyimga
«Yuring, havo olamiz!»
Otam bizni o'ylaydi,
Onam pastga qo'ymaydi.
Ularning o'ylarida
Turli, qiziq xayollar.
Qopga solib qo'yarmish

Bizni lo'li ayollar
Yoki urib ketarmish,
Bezorilar ko'chada.
Tosh kesarmish oyoqni.
Yursak ariq ichida.
Go'yo tushsak liftlarda,
Qamalib ham qolamiz.
Ruxsat bermas, desak-da,
Yuring, havo olamiz.
Eng yomoni, tugamas
Oyimning yumushlari.
Uyda tinim bilmaydi,
Bitmas sira ishlari.
Qaramagach bizlarga
Arazlashni boshlaymiz.
O'yinchoqlarni sochib,
Ko'zlarimiz yoshlaymiz.
Faqatgina mehmonga
Kelsa Dono xolamiz,
Toza, yengil havoni

Biz o'shanda olamiz.
Kuni bilan miriqib
Horib, charchab ko'chada,
Xolam bilan qaytamiz,
Uyga yarim kechada.
Sizga aytсам, kelganda
Uyga Dono xolamiz,
Havo bilan muzqaymoq,
Xo'rozqand ham olamiz.

MEN KIMMAN?

Qani ayting, kimman men?
O'ylab turib jimman men.
Oyim, dadam ertalab,
O'g'lim deydi erkalab.
Buvim, buvamga qarar,
Men ularga nevara.
Do'stinga yaqin o'rtoq,
Yo'lovchilarga hamroh.
Aqida uchun sinfdosh,
Qo'shnimga mahalladosh.
Jiyan, amma, xolamga
Inson butun olamga.

Dilshod RAJAB Buxoro viloyati, Shofirkon tumanida tug'ilgan. «Otamning bog'i», «Alifbo», «Sanoq», «Hazilkashlar davrasi» kabi kitoblari chop etilgan.

O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi a'zosi, filologiya fanlari nomzodi. «Vaziyat» gazetasida Bosh muharrir o'rinbosari bo'lib ishlaydi.

TUNGI SUHBAT

- Hoy Parvona, Parvona,
Javob ber bu so'roqqa:
Nega buncha aylanib
O'rgilasan chiroqqa?

- Chunki u pok, beg'ubor,
Kir-chirlardan forig'dir.
Shu qop-qora tunda ham
Uning yuzi yorug'dir.

BUXORO

Boshiga oy qo'ngan minor -
Moziyning cho'ng mayog'i.
Yulduzlar jinko'chalarning
Ko'targan jinchirog'i.

KUN BOTGACH

«Kelayotir qora vahima!»
Bu xabarni olib shartta.
Xabarchi yel g'irillaydi.

Qushlar qotar uni o'chib,
Shoxlarga yopishib, cho'chib,
Yaproqchalar dirillaydi.

Borliq ichga yutar damin,
Yashirolmay qo'rqqanini
Chigirtkalar chirillaydi.

Qo'rloqlarning ustidan xo'b
«Vax-vax-ha!» lab kulishib sho'x -
Qurbaqalar qurillaydi.

BO'Y O'STIRISH SIRLARI

Men va farzandlarim «Tong yulduzi» gazetasining ashaddiy muxlislarimiz. Gazetaning shu yilgi 24-noyabr sonida bosilgan muhtaram ustozimiz, tibbiyot fanlari doktori T.Ibragimovning «Bo'yi o'smay qolgan bolalar» nomli maqolalarini o'qib, men ham ustozlarimning bergan bilimlarni yodga olib, bu mavzuda o'z fikrimni bildirmoqni lozim topdim.

Insonning bo'yi taxminan 20-25 yoshgacha o'sadi. Tug'ilgandan so'ng bo'yni o'sishi birmuncha sustlashadi. 2-3 yoshdan balog'at yoshigacha bo'lgan davr mobaynida, ya'ni qizlarda 10-12 yoshgacha, o'g'il bolalarda 12-14 yoshgacha tananing o'sishi birmuncha turg'un bo'ladi. Jinsiy yetilishi davri boshlanishi bilan qizlarda 11 yoshda tana o'sishi eng yuqori darajaga yetadi, ya'ni bu davrda qizlar yiliga 8,3 sm.ga cho'ziladi, o'g'il bolalarda bu davr 12-13 yoshga to'g'ri kelib, ular bu vaqt orasida yiliga 9,5 sm.ga o'sadi. Qizlar 17-19 yoshgacha, o'g'il bolalar esa 19-21 yoshgacha o'sadilar.

Xo'sh, bo'y o'sishi nimalarga bog'liq?

Birinchi navbatda bo'yni qanday bo'lishi irsiyat bilan aloqadordir. Bola tug'ilmasdan o'z kelgusidagi bo'yi haqida tasavvurga ega bo'lish mumkin. O'g'il bolalarning bo'yini quyidagi formula orqali hisoblab chiqish mumkin:

(Otaning bo'yi + onaning bo'yi x 1,08):2.

Qiz bolalarning bo'yini hisoblash uchun esa quyidagi formula tavsiya etiladi:

(Otaning bo'yi x 0,923 + onaning bo'yi):2.

Bolalar va o'smirlarning ovqat ratsionida tvorog, go'sht, tuxum kabi mahsulotlarning muntazam bo'lishi tavsiya etiladi. Shuningdek, vitamin A (sabzi, baliq, jiggar, ko'katlar), vitamin V (sariyog', sut, tuxum, yong'och, qora non), kalsiy (sut mahsulotlari) va fosfor (baliq) elementlarining organizmga yetarli miqdorda tushishi ham bo'y o'stirishiga 10 foiz yordam beradi.

Bolaning kam uxlashi bo'y o'sishiga ham ta'sir qilishini ko'pchilik ota-onalar bilmasalar kerak. O'sish garmonining 70 foizi tungi uyqu paytida ajralib chiqishi tajribalarda aniqlangandir. Shuning uchun bolalarning to'yib uxlashi maqsadga muvofiq bo'lur edi.

Sport bilan muntazam shug'ullanish, ayniqsa, turnikda tortilish, suvda suzish suyaklarni mustahkamlaydi, modda almashinuvi jarayonlarini tezlashtiradi, bo'g'imlardagi harakatlarni rivojlantiradi, umurtqalararo disklarni tiklaydi. Bu usul bo'yni 3-5 sm.ga o'stiradi. Lekin o'ta kuchli jismoniy mashqlar bo'y o'sishiga salbiy ta'sir qilishini ham unutmaslik zarurdir.

Jamila KOMILOVA,

TDU «Ibn Sino salomatlik maskani» xodimi

3-dekabr – «Nogironlar kuni»

E'TIBORGA NE YETSIN?!

Bugungi kunda mamlakatimizda yosh avlodni har tomonlama sog'lom o'sib, kamol topishi uchun ko'plab ibratli ishlar amalga oshirilyapti. Mazkur yilimizning «Yoshlar yili» deya e'tirof etilishi barcha soha xodimlari zimmasiga katta mas'uliyat yuklagani aniq.

6-sonli «Bolalar uyi»da boquvchisini yo'qotgan, tug'ma nuqsoni bor (nogiron), ruhiy kasallikka chalingan bolajonlar sog'lomlashtirilmoqda. Ayniqsa, muassasaning logoped

mutaxassislarining sa'y-harakatlari bilan shu yilning o'zida besh nafar nogiron bolalar oyoqqa turdilar. 13 nafar bolalar esa «Chotqol» sihatgohida davolantirildi. Turli millatga mansub besh nafar kichkintoyga xatna to'yi qilib berildi. Namangan viloyat ijtimoiy ta'minot, «Sog'lom avlod» jamg'armasi tomonidan muassasa tarbiyalanuvchisi Jamshid Toshpo'latovga nogironlik aravachasi topshirildi. Namangan shahar 1-markaziy shifoxonasi homiyligida labida nuqsoni bor Muharram Musoxonova 1-bosqich jarrohligidan o'tkazilib, salomatligi tiklandi.

Shuningdek, homiylar tomonidan «Sog'lomjon – Polvonjon», «Men ham qalam ushladim», «Men ko'p she'r bilaman», «Rasmlarda hayot aksi» kabi ko'plab tanlovlar o'tkazib kelinmoqda.

Serhimmat homiylar esa bolajonlarni har bayramda siylashadi, sovg'alar ulashishadi.

Dardmand bolajonlarning o'ksik qalblariga yo'l topib, ular salomatligini tiklash uchun yelib-yugurayotgan markaz bosh shifokori Zamira Nazarova, hamshiralardan Munira Kamolova, Zulfiya Karimova, tarbiyachilar Fotima Zubanova, Zarifa Abubakirova, Nazira Bazarovalarning beminnat mehnatlaridan bolajonlar mamnun. E'tiborga ne yetsin, shunday emasmi?! Mana shu maskanda 36 yildan buyon samarali mehnat qilib kelayotgan hamshira Manzura Ohunovaning xizmatlari yaqinda hukumatimiz tomonidan munosib taqdirlanib, «Sog'liqni saqlash a'lochisi» ko'krak nishoni bilan taqdirlandi.

Kamola NOSIROVA,
Namangan viloyati

BUGUNNING

«YANGI AVLOD»LARI

Aziz bolajonlar! «Yangi avlod – 2007» bolalar ijodiyoti festivali g'oliblari bilan tanishtirishda davom etamiz. Tanishing: «Yangi avlod – 2007» festivali g'olibi Navoiy shahridagi «Sozvezdiye» guruhi. Ushbu guruh muhtasham – «Istiqlol» san'at saroyida bo'lib o'tgan «Yangi avlod» bolalar ijodiyoti festivali g'oliblarining taqdirlash marosimida o'zlarining raqslari bilan ishtirok etishdi. Ta'kidlash kerakki, ular ijrosidagi raqs tomoshabinlar tomonidan iliq kutib olindi. Ularning festivaldagi g'olibligi kelajakdagi ishlarida yanada ko'proq mas'uliyat yuklaydi. Ular endi yangidan-yangi qo'shiqlar, raqs yaratib, muxlislarini xushnud qilishlari kerak.

– Festivaldagi g'olibligimiz bizga juda katta zavq bag'ishlaydi. O'z iste'dodimizni namoyish etganimizdek, ko'plab biz kabi iqtidorli tengdoshlarimiz bilan tanishganimizdan behad xursandmiz, – dedi «Sozvezdiye» guruhi a'zolari.

Biz ham ularning yutuqlari bilan tabriklab, yangidan-yangi raqs kutib qolamiz.

Nazokatxon va Nafosatxon TOJIBOYEVA

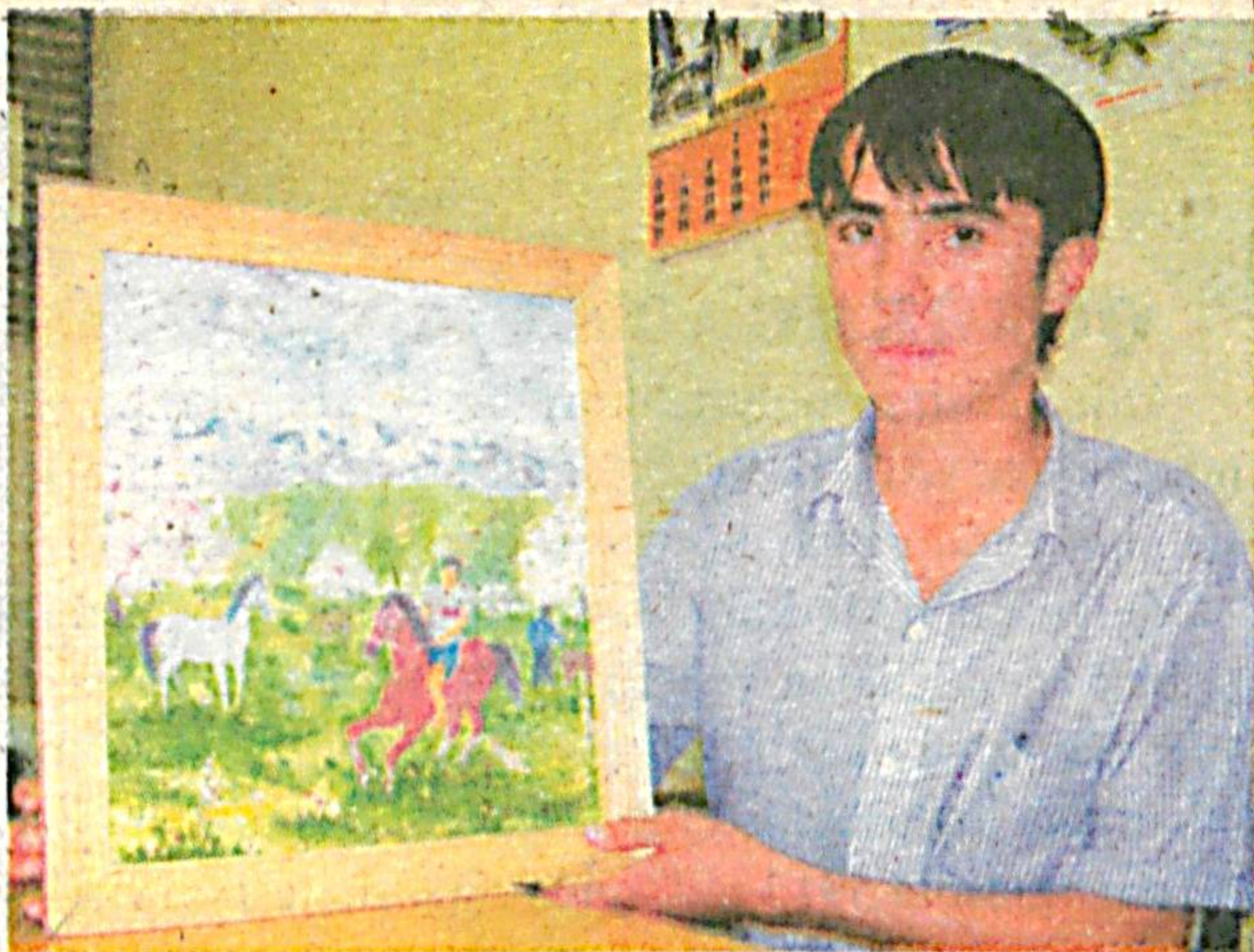
Tahririyatimizga ozg'indan kelgan yosh yigitcha kirib kelib, Bosh muharrirni so'radi. Muharrir ta'tildaligini eshitgach, qo'lidagi safar xaltasini u qo'ldan bunisiga olganicha o'ylanib qoldi. Bolani noqulay ahvoldan chiqarish uchun hol-ahvol so'rab, kelishdan maqsadini bildik.

– Rasmlarim bor edi, u kishiga ko'rsatmoqchi edim, – dedi.

Tahririyatimizning yigit-qizlari mehmonni bir zumda o'rab olishdi.

– Bizgayam ko'rsata qoling.

Safar-xalta ochildi. Yosh rassom

BOLALIKNING CHEKSIZ DASHTLARI

iymanibgina asarlarini ola boshladi. Tabiat manzarasi va natyurmortlardan iborat rasmlar ko'pchilik xodimlarimizni qiziqtirib qo'ydi.

Asror Bozorov – Surxondaryo viloyatining Sherobod tumanidagi Sherjon qishlog'ida o'sib ulg'aydi. 1-sinfda o'qib yurgan chog'larida bahor manzarasini chiza boshladi. Uning bu ishi hech kimni ajablantirmadi. Chunki otasi maktabda tasviriy san'atdan dars berar, shu tufayli o'g'lining rasm chizishi ham tabiiy holdek tuyular edi. Tez orada oiladagilar Asrorning rasm chizishi oddiy bir havasga emas, unda shu sohaga mehr borligini, qo'lga qalam olganda esa butun borliqni unutib chizayotgan asari ichiga kirib ketishining guvohi bo'lishdi.

Ayni kunda Asror Toshkent madaniyat kollejining ikkinchi bosqich talabasi. Ustozlaridan rasm chizish sirlarini puxta egallamoqda. O'rol Tansiqboyevning tabiat manzaralari, Alisher Aliqulovning tarixiy mavzudagi asarlari va Ortiqali Qozoqovning natyurmortlarini soatlab tomosha qilishni yaxshi ko'radi. Kollejdan so'ng Asror Behzod nomidagi san'at institutiga kirish orzusida. Bu yo'lda unga omad tilaymiz.

Yusuf FAYZULLO

Obuna – 2009

JURNALIST BO'LAY DESANGIZ,

«O'zbekiston matbuoti»ga obuna bo'ling!

Qadrli bolalar!

Siz sevimli gazeta va jurnallaringizni yaratayotgan, qiziqarli maqolalar bilan qalbingizga ma'rifat urug'ini sochayotgan jurnalistlarning kasbini tanlamoqchi bo'lsangiz, ko'p o'qing. Turli xabarlar yozing, nashrlarda e'lon qilingan ijod namunalari o'qib, mahorat sirlarini o'rganing.

Boshlovchi qalamkash uchun ijod maydoniga kirish oson emas. Shuning uchun jurnalistlik kasbining o'ziga xos qiyinchiliklari bor. Bu mashhur va mashaqqatli kasbni puxta egallash uchun «O'zbekiston matbuoti»ni, bolalar gazeta va jurnallarini tinmay o'qib borish kerak.

O'zining eng yaxshi mashqlarini ustozlari bilan muhokama qilib, nashrlarga yuborib turish lozim.

Aziz bolalar! Agar siz chindan ham mashhur jurnalistlar safidan joy olmoqchi bo'lsangiz, «O'zbekiston matbuoti» jurnalini olib o'qing. Bu jurnal bo'lajak kasbni tanlashingizda sizga yaqin yordamchi, maslahatchi, chinakam ustoz bo'la oladi. Uning sahifalarida siz quyidagi gazeta va jurnallar faoliyati bilan yaqindan tanishasiz, mohir jurnalistlar va ularning ijodi bilan oshno bo'lasiz. Xullas, bu jurnal sizning katta ijod maydoniga kirib borishingizga yo'l ochib boradi.

Agar «O'zbekiston matbuoti»ga 2009-yil uchun obuna bo'lishni xohlasangiz, istagan Aloqa bo'limiga kirib murojaat qiling, iltimosingizni bajo keltirishadi.

«O'zbekiston matbuoti» indeksi – 883.

SPORT BILAN DO'STLASHIB...

Ustozimiz Jamshid aka Karimov bizga o'z-o'zini himoya qilish usullarini o'rgatibgina qolmay, o'zaro hurmat, do'stona munosabatda bo'lish kabi fazilatlarini ham shakllantirishga harakat qiladilar. Shuningdek, kundalikdagi baholarimizni kuzatib boradilar.

Yurtimizda nishonlanadigan har bir bayram oldidan klublararo ko'rik-musobaqa o'tkazish to'garagimiz an'anasiga aylangan. Ana shunday musobaqalarda qatnashib, I va II o'rinlarni qo'lga kiritganman. Qisqasi, sport bilan do'stlashib, kam bo'lmayapman.

Kelajakda xalqimiz xavfsizligining himoyachisi bo'lmoqchiman. Har bir xonadonning tinch-osoyshtaligi, xotirjamligini ta'minlash muqaddas orzuim.

Shoaziz SHOHIDOYEV,
poytaxtdagi 4-maktabning 7-«B» sinf o'quvchisi

JASUR CHEMPION

– Jasur chempion bo'libdi...

Bu gap barcha maktabdoshlari, ustoz va sinfdoshlarini birdek xursand qilib yubordi. U «Yoshlar yili»ga bag'ishlangan «Yoshlar giyohvandlikka qarshi» shiori ostida o'tkazilgan Jizzax ochiq chempionatida birinchi o'rinni egalladi.

Jasur O'rolov Alisher Navoiy nomidagi Respublika Nafis san'at litseyining 8-sinfida a'lo baholarga o'qiydi. Shu bilan birga, sportning kikkboxing turi bilan shug'ullanadi. Bugungi kunda ustozlari Ikrom aka Ergashevdan olgan saboqlarini oqlamoqda.

Ko'plab chempionatlarda faol ishtirok etmoqda. Jumladan, Moskvada o'tkazilgan Jahon chempionatida bronza, Toshkentda hamda Sirdaryo, Jizzax, Samarqand, Farg'ona, Namangan, Navoiy viloyatlarida o'tkazilgan O'zbekiston chempionatida faxrli o'rinlarni qo'lga kiritgan.

Jasurbek hamisha o'z ustida tinmay mehnat qiladi. Uning shiori «Intilganga tole yor». Kelgusida o'zining muvaffaqiyatlari bilan O'zbekiston nomini yana-da ko'z-ko'z qilish.

Biz esa unga omad tilaymiz.

Madina MIRZAQOBILOVA,

O'zDJTU qoshidagi Uchtepa akademik litseyining 2-bosqich talabasi

QUYOSHGACHA MASOFA QANCHA?

Olimlarning aniqlashlaricha, Quyosh bundan 5 milliard yil muqaddam paydo bo'lgan. Uning atrofida nafaqat 9 ta sayyora, balki ko'plab yo'ldoshlar, asteroid va kometalar aylanadi.

Quyoshdan Merkuriyigacha bo'lgan masofa 58 million kilometrni tashkil etadi. Undan Venera – 108, Yer – 150, Mars – 228, Yupiter – 778, Saturn – 1429, Uran – 2875, Neptun – 4497 million kilometr uzoqlikda joylashgan. Quyoshga eng olis sayyora esa Pluton bo'lib, oradagi masofa 5913 million kilometrni tashkil etadi.

SAHROI KABIR SIRI

Germaniya, Kanada va Amerikadan kelgan qator olimlar distorik geologiya institutining olimlari bilan birga Sahroi Kabirning sirini ochishdi. Bu cho'l yer yuzidagi eng issiq cho'llardan biri sanaladi. 2700 yil oldin bu yerda iqlim boshqacha bo'lgan ekan. 6 ming yil oldin Sahroi Kabirda daraxtlar yam-yashil, ko'm-ko'k o'tlar, kichik-kichik ko'llar ham bo'lgan. Olimlar cho'lning sirini aniqlash uchun bir qator ekspeditsiyalar uyushtirishni rejalashtirmoqdalar.

«Yong'in xavfsizligi oyligi» davom etyapti

OGOHO BO'LING!

Tilsiz yov bilan kurashish faqatgina yong'in xavfsizligi xizmati xodimlarining ishi emas, balki har bir fuqaroning burchidir. Quyidagi yong'in xavfsizligi qoidalariga rioya qilinsa, barcha baloning oldi olingan bo'lar edi.

Ochiq alangadan foydalanilayotganda, ehtiyotkorlik choralarini ko'rish.

Elektr va gaz asboblarni doimo soz holda tutish.

Agar binoda yong'in bo'layotgan bo'lsa, ushbu shoshilinch choralarini qo'llashni bilish har birimiz uchun o'ta muhim.

1. Telefonda 01 raqamini terib, o't o'chiruvchilarni chaqiring.
2. Atrofingizdagi odamlarni yong'in bo'layotgani haqida ogohlantiring.
3. Deraza va darchalarni yoping.
4. Bino elektr tarmog'ini yoki elektr asboblarni o'chiring.
5. O't o'chirish anjomlaridan foydalanib, yong'inni o'chirishga harakat qiling.
6. Agar yong'inni o'chirishga kuchingiz yetmayotgan bo'lsa, xavfli hududdan chiqib keting.

Binodan chiqayotganingizda, ko'zingizni va nafas olish yo'llarini tutundan himoya qiling.

7. Agar tutunda adashib qolsangiz, tutun yo'nalishi bo'yicha harakat qiling.

8. O't o'chiruvchilar yetib kelganda, nima yonayotgani va qayerda yong'in bo'layotganini tushuntiring.

Ko'p qavatli binoning kirish yo'lagida yong'in bo'layotgan bo'lsa:

1. Telefonni 01 raqamini terib, o't o'chiruvchini chaqiring.
2. Xonadoningizdan chiqib ketayotganingizda quyidagi qoidalarini yodda tuting:
Zinapoya bo'ylab harakat qiling.
3. Xonadoningizdan chiqish yo'llari olov bilan to'silgan bo'lsa, eshiklarni yoping.

Aziz bolajonlar! Agar har birimiz ziyrak bo'lib, beparvolikka yo'l qo'ymasak, bunday hodisalardan himoyalangan bo'lib, xotirjam yashagan bo'lar edik.

R.A.MUHAMMADJONOV,
YOXB 12-XYOXO inspektori, mayor

Muassislar:

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi,
O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi,
«KAMOLOT» yoshlar ijtimoiy harakati Markaziy Kengashi,
«SOG'LOM AVLOD UCHUN» hukumatga qarashli bo'lgan xalqaro xayriya jam'armasi.

BOSH MUHARRIR:
To'lqin HAYITOV

Dizayner va sahifalovchi:
Zuhra MUHSIMOVA
Navbatchi:
Feruza SOYIBJON qizi

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 0208-raqam bilan 2007-yil 2-fevralda ro'yxatdan o'tgan.

TAHRIR HAY'ATI:
G'ayrat SHOUMAROV,
Dilbar ALIMJONOVA,
Qahramon QURANBOYEV,
Jabbor RAZZOQOV,
Feruza JALILOVA
(Bosh muharrir o'rinbosari),
Dilmurod RAHMATILAYEV,
Dilshoda DADAJONOVA

Manzilibiz:
700129,
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi, 30-uy.
Obuna indeksi: 198.
e-mail: tong1924@mail.ru
Tel: 244-27-25, 244-63-08
Tel./faks: (99871) 244-38-10

Suhrob MIRZAYEV
chizgan rasmlardan foydalandik

«O'zbekiston» nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Haftaning dushanba kuni chiqadi.
Shakli A-3,
2 bosma taboq.

Adadi - 24756
Buyurtma N: J 6456